

LIETUVOS MUZIKOLOGIJA, T.1 (2000)

[vyr. redaktorius A.Ambrazas, sud. G.Daunoravičienė]. Vilnius: Lietuvos muzikos akademija, Kultūros ir meno institutas. ISSN 1392-9313, ISBN 9986-503-21-3

Turinys

Algirdas Ambrazas . M. K Čiurlionio simfoninės poemos „Miške“ analitinės interpretacijos	6
Audronė Jurkėnaitė . Seto analizės teorijos metmenys	16
Vita Gruodytė . Teoriniai muzikinės erdvės suvokimo apmatai	31
Jūratė Trilupaitienė . Iš M. Mažvydo knygų: giesmė, jos vieta liturgijoje ir mokykloje	49
Karina Firkavičiūtė . Panazijizmo koncepcija ir Lietuvos karaimų liturginis giedojimas	55
Jonas Vilimas . Grigališkasis choralas: tradicija ar tradicijos	61
Jūratė Gustaitė . Poemiškumo fenomenas Aleksandro Skriabino kūryboje	68
Inga Jankauskienė . Simfoninės ir kamerinės instrumentinės muzikos koncertų apžvalga (1918–1940).....	78
Daiva Račiūnaitė-Vyčiniene . Dviejų pradų – vokalinio ir instrumentinio – susipynimas sutartinėje „Buvo dūda Vilniuj“	89
Dalia Urbanavičienė . Tradicinio šokio fiksavimo metodika	104
Gvidas Vilys . Šiaurės rytų Europos tautų signalinių lentų signalai ir jų sandara.....	120
Rūta Šimonytė-Žarskienė . Šiaurės rytų Europos tautų skudučių tipo instrumentų repertuaras	129
Rimantas Astrauskas . Lietuvių ir baltarusių (gudų) etniniai ryšiai, remiantis etnomuzikologijos duomenimis	141

Contents

Algirdas Ambrazas . Analytical Interpretations of M. K Čiurlionis' Symphonic Poem „In the Forest“ („Miške“)	6
Audronė Jurkėnaitė . Dimensions of Set-Theory Analysis	16
Vita Gruodytė . Theoretical Outline of a Musical Spaciousness Perception	31
Jūratė Trilupaitienė . On Books of Martynas Mažvydas: Canto, its Place in Liturgy and School	49
Karina Firkavičiūtė . A Pan-Asiatic Conception of Music and Liturgical Chant of Lithuanian Karaims.....	55
Jonas Vilimas . Gregorian Chant: Tradition or Traditions	61
Jūratė Gustaitė . The Phenomenon of Poem in Skriabin's Works	68
Inga Jankauskienė . A Survey of Symphonic and Chamber Music Concerts (1918–1940)	78
Daiva Račiūnaitė-Vyčiniene . Weaving of Two Rudiments – Vocal and Instrumental One – in the Sutartinė „Buvo Dūda Vilniuj“ („There Was a Pipe in Vilnius“)	89
Dalia Urbanavičienė . The Ways of Fixing a Traditional Dance	104
Gvidas Vilys . Signals of Northeast European Nations' Signal Boards and Their Structure	120
Rūta Šimonytė-Žarskienė . The Repertoire of Multi-Pipe Whistles of Northeast European Nations ...	129
Rimantas Astrauskas . Ethnic Relations Between Lithuanians and Belorussians Based on Ethnomusicological Data	141

Algirdas AMBRAZAS

M. K. Čiurlionio simfoninės poemos „Miške“ analitinės interpretacijos

Analytical Interpretations of M. K. Čiurlionis' Symphonic Poem "In the Forest" ("Miške")

Anotacija

Straipsnis skirtas M. K. Čiurlionio simfoninės poemos „Miške“ muzikinės formos problematikai. Atsižvelgiant į šio kūrinio temų santykius ir tonacinio plano ypatumus, nurodomos būdingos paplitusių jo analitinių interpretacijų klaidos. Atskleidžiama racionali ir savita poemos kompozicinė sandara, iškeliami jos privalumai ir trūkumai, ryšiai su XIX a. romantinės muzikos formos tendencijomis.

Reikšminiai žodžiai: simfoninė poema; trijų dalių forma, sonatos forma, koncentrinė forma, dualinė forma; veidrodinė repriza; monotematizmas; kompozicinė moduliacija. Romantizmas, neoromantizmas. J. S. Bachas, L. van Beethovenas, F. Chopinas, F. Lisztas, R. Wagneris. M. K. Čiurlionis; V. Bobrovskis, H. Erpfas, J. Gaudrimas, Vl. Jakubėnas, K. Kaveckas, V. Landsbergis, L. Mazelis.

Abstract

The article is allotted for the problems of M. K. Čiurlionis symphonic poem's "In the forest" musical form. Taking into account themes' relations of this work and peculiarities of tonal plan, characteristic mistakes of its widespread analytical interpretations are presented. The article reveals poem's rational and peculiar compositional structure, distinguishes its merits and imperfections as well as its ties with the 19th century romantic music tendencies of form.

Keywords: symphonic poem; ternary form, a sonata form, a concentric form, a dual form; a mirror recapitulation; monothematic; compositional modulation. Romanticism, neoromanticism. J. S. Bach, L. van Beethoven, F. Chopin, F. Liszt, R. Wagner. M. K. Čiurlionis; V. Bobrovski, H. Erpf, J. Gaudrimas, Vl. Jakubėnas, K. Kaveckas, V. Landsbergis, L. Mazel.

Audronė JURKĖNAITĖ

Seto analizės teorijos metmenys

Dimensions of Set-Theory Analysis

Anotacija

Seto analizė, arba analizė pagal seto teoriją (angl. *set-theory analysis*), yra vienas reikšmingiausių XX amžiaus antrojoje pusėje susiformavusių analizės metodų. Šis Amerikoje sukurtas metodas pradėtas taikyti ir Europos muzikologijoje. Iki šių dienų seto analizė plėtojama, atrandamos vis naujos šio metodo pritaikymo galimybės, tačiau Lietuvoje ji iki šiol beveik netyrinėta ir netaikyta. Šiame straipsnyje sistemškai apibrėšime seto analizės teorijos kontūrus, pristatysime pagrindines šio metodo sąvokas bei procedūras.

Seto analizės teorija implikuoja unikalią redukcijos techniką, giluminių atonaliosios muzikos struktūrinių ryšių interpretavimo sistemą. Pagrindines seto analizės teorijos kategorijas suprojektuosime į scheminį vaizdą, įrodantį pačios teorijos triplanę hierarchinę struktūrą.

Reikšminiai žodžiai: setas, aukščio klasė, intervalo klasė, setų komplementacija, inkluzija, setų kompleksas.

Abstract

Set-theory analysis is one of the most significant analysis methods, which were formed in the second half of the 20th century. This method, developed in the United States, is also applied in European musicology. So far set-theory analysis has been constantly developed, new opportunities of this method's applications have been introduced, but it has been neither researched nor applied in

Lithuania. This article will systematically define contours of set-theory analysis, will present the main concepts and procedures of this method.

Set-theory analysis implicates a unique reduction technique, an interpretation system of deep atonal music's structure ties. The main categories of set-theory analysis are projected into a schematic image, which process a three-plan hierarchical structure of the theory itself.

Keywords: set, pitch class, interval class, complementation, inclusion, set-complex.

Vita GRUODYTĖ

Teoriniai muzikinės erdvės suvokimo apmatai

Theoretical Outline of a Musical Spaciousness Perception

Anotacija

Šiame straipsnyje yra bandoma nustatyti ir įvardyti XX amžiaus muzikoje labiausiai išryškėjusius erdvės modelius bei jų raiškos būdus – erdvės takus, kurie pateikiami dviem – *poiesis* ir *aesthesis* – aspektais. Iškeliant erdvinio kodo, kaip svarbiausios kompozicinio braižo charakteristikos, atpažinimo klausimą, prieinama prie išvados, kad tam tikros erdvės formos gali tapti stereotipinėmis ir gali būti klausytojo „dekoduotos“, tuo tarpu specifinė muzikos erdviškumo apraiška – subtilus garsinės medžiagos *momentinio suerdvinimo aktas*, esantis vien atitinkamos klausymo sąrangos išdava, lieka už kompozitoriui būdingo stiliaus ribų.

Reikšminiai žodžiai: muzikinė erdvė, suvokimas, erdvės formos, erdvės takai, suerdvinimo aktas.

Abstract

The aim of this article is an attempt to define and name those spatial models as well as their expressive means, which have become the most prominent in the 20th century. The expressive means, that is spatial paths, are to be presented on the *poiesis-aesthesis* axis. While raising the question of recognition of a spatial code, as the most important characteristics of composition style, one comes to conclusion that forms of certain space may become stereotypical ones and can be “decoded” by a listener. Whereas the specific manifestation of a musical spaciousness – a subtle sound material's *act of instantaneous spaciousness*, belonging to the listening sphere and being merely the result of a corresponding listening structure – is left behind the stylistic borders of the composer characteristics field.

Keywords: musical space, perception, forms of space, space paths, an act of spaciousness.

Jūratė TRILUPAITIENĖ

Iš M. Mažvydo knygų: giesmė, jos vieta liturgijoje ir mokykloje

On Books of Martynas Mažvydas: Canto, its Place in Liturgy and School

Anotacija

Darbo tikslas: nušviesti nežinomą, netyrinėtą Lietuvos muzikos istorijos tarpsnį.

Tyrimo metodai: tradiciniai (aprašomasis, lyginamasis, retrospekcinis) istoriniuose darbuose naudojami metodai.

Darbo naujumas ir originalumas: Lietuvoje reformacijos veikėjų įnašas į krašto muzikinį gyvenimą šiuo aspektu netyrinėtas.

Reikšminiai žodžiai: XVI a. Mažoji Lietuva, Martynas Mažvydas, bažnytinė muzika, protestantiškasis choralas.

Abstract

Aim of study: to illuminate unknown, not researched period in history of Lithuanian music.

Methods of study: traditional (descriptive, comparative, retrospective) methods, used in historical works.

Novelty and originality of study: so far in Lithuanian Reformation characters' contribution to the country's musical life under such an aspect has not been examined yet.

Keywords: 16th century Lithuania Minor, Martynas Mažvydas, church music, Protestant chant.

Karina FIRKAVIČIŪTĖ

Panazijizmo koncepcija ir Lietuvos karaimų liturginis giedojimas

A Pan-Asiatic Conception of Music and Liturgical Chant of Lithuanian Karaims

Anotacija

Šiame straipsnyje pristatomos dvi muzikologinės koncepcijos, siekiančios vienodu pavadinimu (panazijizmas), bet skirtingais būdais Azijos muzikos kultūras sujungti į panazijinę sistemą. Naudojant lyginamąjį metodą, norima atkreipti dėmesį, kad tokiam tikslui daug veiksmingesni ir iškalbingesni yra ne visuotiniai, o konkretūs, esminiai, „siauresni“, atitinkamo kultūrinio konteksto prigimties giminytę atskleidžiantys sisteminimo kriterijai, todėl antroji, t.y. Reginos Randhofer, panazijizmo koncepcija priimtinesnė. Šio rašinio tikslas yra atskleisti tokio požiūrio prielaidas bei jas formuojančius veiksnius. Tam pasitelkiama Lietuvos karaimų liturginio giedojimo pavyzdžių analizė ir bendrasis Rytų ir Vakarų pasaulių priešpriešos kontekstas.

Reikšminiai žodžiai: panazijizmas, karaimai, liturginis giedojimas.

Abstract

Two musicological concepts are presented in the article, both of which, having the same name (pan-Asiaism), but employing different methods trying to join Asian music cultures into one pan-Asiatic system. The comparison helps to point out the effectiveness of concrete and “narrow” systematising criteria based on origin's relationship of certain cultural contexts. Therefore, the second pan-Asiatic concept, that one by Regina Randhofer, is more acceptable. The aim of the study is to reveal presumptions of such standpoint as well as factors influencing them. This is done through the analysis of some examples of liturgical chant of Lithuanian Karaims and general context of East-West antipode.

Keywords: pan-Asiatic, Karaims, liturgical chant.

Jonas VILIMAS

Grigališkasis choralas: tradicija ar tradicijos

Gregorian Chant: Tradition or Traditions

Anotacija

Šio straipsnio tikslas yra aptarti vieną iš grigališkojo choralo klasifikacijos metodologinių problemų. Įvairūs jos aspektai gana aktyviai svarstomi Vakarų muzikologijoje, tačiau jie visiškai nenagrinėti Lietuvoje. Pagal esmę tai yra istorinė problema, tačiau svarbi siekiant suprasti šio giedojimo gyvavimo sąlygas bei analizuojant įvairias jo ypatybes. Straipsnyje naudojantis aprašomuoju metodu aptariamos tradicijos apskritai bei grigališkojo choralo tradicijos problemos, taip pat pristatoma profesoriaus László Dobszay išplėtotą metodologiją. Be to, remiantis istoriografiniu metodu bei Vilniaus ir Žemaičių vyskupysčių diplomatiniais šaltiniais, nagrinėjami kai kurie šios problemos aspektai viduramžių Lietuvoje.

Reikšminiai žodžiai: tradicija, grigališkasis choralas, liturgija.

Abstract

The aim of the article is to discuss one of methodological problems of the Gregorian chant classification. Although its various aspects are rather actively being submitted for consideration, they have never been analysed in Lithuania. In essence, it is a historical problem, but it is important while trying to understand the existence conditions of this chant and analysing its various features. With the

help of a descriptive method, traditions in general as well as problems of Gregorian chant traditions are analysed in the article. The article also presents methodology developed by professor László Dobszay. Furthermore, on the basis of historiographic method as well as diplomatic sources of the Vilnius and Samogitian dioceses, some of this problem's aspects in the Medieval Lithuania are discussed.

Keywords: tradition, Gregorian chant, liturgy.

Jūratė GUSTAITĖ

Poemiškumo fenomenas Aleksandro Skriabino kūryboje

The Phenomenon of Poem in Scriabin's Works

Anotacija

Straipsnyje aptariama rusų kompozitoriaus Aleksandro Skriabino (1872–1915) kūryba, kurioje ryškūs vėlyvojo romantizmo bruožai. Tyrimo tikslas – atskleisti poemos, kaip muzikos žanro, ir poemiškumo, kaip estetinio stilistinio reiškinių, išskirtinę reikšmę kompozitoriaus palikime. Tyrimo objektas – A. Skriabino poeminis mąstymas ir jo raiška idėjų bei vaizdinių, žanrų, dramaturgijos ir kompoziciniu struktūriniu aspektu.

Reikšminiai žodžiai: romantizmas muzikoje, rusų muzika, F. Lisztas, A. Skriabinas, muzikos programiškumas, poema, poemiškumas, simfoninė poema, fortepijoninė poema.

Abstract

The article deals with the works of the Russian composer Alexander Scriabin (1872–1915), which are distinctive for traits of the late Romanticism. The aim of the study is to reveal the exceptional meaning of a poem as a musical genre, as well as essential peculiarities of a poem, an aesthetic stylistic phenomenon in the heritage of the composer. The object of the study is Scriabin's poetic thinking and its expression in structural levels of ideas, images, genres, dramaturgy and composition.

Keywords: romanticism in music, Russian music, Liszt, Scriabin, programmatic in music, a poem, essential peculiarities of a poem, a symphonic poem, a piano poem.

Inga JANKAUSKIENĖ

Simfoninės ir kamerinės instrumentinės muzikos koncertų apžvalga (1918–1940)

A Survey of Symphonic and Chamber Music Concerts (1918–1940)

Anotacija

Objektas: koncertinis gyvenimas ir 1918–1940 m. Lietuvos Respublikoje buvusi koncertinė politika – simfoninės ir kamerinės instrumentinės muzikos atlikimas bei jos populiarinimas.

Tikslas: atskleisti bendrąsias koncertinio gyvenimo tarpukario Lietuvoje raidos tendencijas, suskirstyti periodais to meto koncertinį gyvenimą, nustatyti kiekvieno periodo dėsningumus, būdingiausias bruožus.

Metodas: rašant šį straipsnį, naudotas ne tik istorinis analitinis, bet ir statistinis metodas (darbe buvo pasitelkta daugybė faktinės medžiagos: apie kompozitorius, atlikėjus, koncertuose atliekamus kūrinius ir t.t.).

Pagrindiniai teiginiai. Koncertinį gyvenimą tarpukario Lietuvoje galima skirstyti į keturis periodus. Pirmasis (1918–1923) – koncertinio gyvenimo ir organizacinių struktūrų kūrimo, atlikėjų kolektyvų telkimo bei repertuaro politikos kūrimo laikotarpis. Antrasis (1923–1928) koncertinio gyvenimo periodas – dirigentų bei simfoninių orkestrų debiutų, jų suklestėjimo, lietuviškos muzikos koncertų įtvirtinimo tarpsnis. Trečiasis periodas (1928–1933) Lietuvos koncertiniame gyvenime garsėja kaip užsienio atlikėjų ir dirigentų bei užsienietiškos muzikos vyravimo laikotarpis. Per ketvirtąjį (1933–1940) koncertinio gyvenimo laikotarpį padidėjo lietuviškos muzikos kūrėjų autoritetas, iškilo radiofono vaidmuo ir jo muzikinių programų paklausa visuomenės gyvenime.

Reikšminiai žodžiai: simfoninė muzika, kamerinė muzika, koncertai, atlikėjai, kompozitoriai.

Abstract

Object: concert life in the Republic of Lithuania (1918–1940).

Aim: to divide into periods and to evaluate newly Lithuanian concert life from 1918 to 1940, to define each period's regularities and characteristic features.

Method: statistic comparative.

Main principles. Lithuanian concert life of the mentioned above period can be divided into four periods. The first one (1918–1923) is a period of concert life and organizational structures' formation, performers collectives' concentration and repertory politics' making. The second period of life (1923–1928) stands for the consolidation of conductors and symphonic orchestras' debuts, their prosperity and Lithuanian music concerts. The third period (1928–1933) is famous for domination of foreign performers and conductors as well as foreign music. During the fourth period (1933–1940) authority of Lithuanian music performers' increased. The role of *radiofonas* and demand of its music programmes arose in public life.

Keywords: symphonic, chamber music, concerts, performers, composers.

Daiva RAČIŪNAITĖ-VYČINIENĖ

Dviejų pradų – vokalinio ir instrumentinio – susipynimas sutartinėje „Buvo dūda Vilniuj“

Weaving of Two Rudiments – Vocal and Instrumental One – in the Sutartinė “Buvo Dūda Vilniuj” (“There Was a Pipe in Vilnius”)

Anotacija

Straipsnyje norima atkreipti dėmesį į originalią, tačiau detaliau neanalizuotą sutartinių grupę „Buvo dūda Vilniuj“. Iki šiolei šios grupės sutartinės (kaip ir kiti panašaus pobūdžio kūriniai) neginčijamai laikytos menkesnės meninės vertės nei „tikrosios“ sutartinės – dvejinės, trejinės bei keturinės. Autorė bando naujai pažvelgti į šias „*naujoviškas*“ sutartines, matydama jose slypinčius *archajiškus* folkloro (ir vokalinio, ir instrumentinio) bruožus – skandavimą neapibrėžto aukščio garsais, silabiškumą, įvairių ritmo formulių naudojimą skirtingose melodijų partijose, ostinato formą ir kt. Minėtos ypatybės sutinkamos ir kitų tautų senajame folkloro sluoksnyje.

Analizuodama atskirus sutartinės „Buvo dūda Vilniuj“ komponentus – ritmiką, melodiką ir pan., autorė naudojami *synchroniniu* bei *diachroniniu* metodais, t. y. lyginimui pasitelkia įvairių tautų panašaus „amžiaus“ pavyzdžius bei pavyzdžius, atspindinčius pradinį muzikinį mąstymą (tai kolektyviniai darbai, palydimi įvairių garsažodžių, mažamečių vaikų, piemenų kūryba ir pan.).

Istorinis tipologinis lyginimas atskleidžia įvairių tautų bei laikmečių folklorui būdingus tam tikrus universalius dėsningumus. Jie leidžia tyrinėjamųjų sutartinių nelaikyti itin naujoviškomis, susiformavusiomis tik pastarojo šimtmečio pradžioje, o daug senesniais *kolektyvinės* kūrybos kūriniais, išsaugojusiais daugelį minėtų archajiškų bruožų. Vienas jų – apatinio balso *burdonas*, iki šiol laikytas visiškai nebūdingu lietuvių daugiabalsumui. Kol kas sunku nusakyti jo kilmę. Tai galėtų būti dūdmaišio vamzdžio skambėjimo mėgdžiojimas (tai liudytų ypač didelį šio instrumento populiarumą tam tikru laikotarpiu), styginių instrumentų „bosavimo“ imitavimas ar kito kokio užiančio garso (pvz., girnų) vaizdavimas balsu. Galimos ir kitokios burdono atsiradimo versijos (pvz., kaimynų latvių, turinčių gilią burdoninio dainavimo tradiciją, įtaka). Į šį klausimą kol kas taip ir lieka neatsakyta, – tai skatina tolesnius šio reiškinio tyrinėjimus tarptautiniu mastu.

Abstract

The article aims at drawing attention to an original group of *sutartinės* “Buvo Dūda Vilniuj”, which has never been analysed in detail. So far *sutartinės* of this group (just like other musical compositions of similar character) have been unilaterally considered to be of poorer artistic value than “real” *sutartinės*

– doubles, trebles and those consisting of four lines. The author aims at looking newly at these “*newfashioned*” *sutartinės*, as the notices containing *archaic* traits of folklore (vocal as well as instrumental) – scansion of undefined pitch sounds, syllability, usage of various rhythmic formulae in different parts of melody, ostinato form, etc. The mentioned above peculiarities also occur in folklore layer of other nations.

While analysing separate components of *sutartinė* “Buvo dūda Vilniuj” – rhythm, melody systems, the author uses *synchronous* and *diachronous methods*. That is, she compares examples of similar “age” belonging to various nations with those examples, which reflect initial musical thinking (these are collective works, followed by various onomatopoeic words, creation of small children, shepherds, etc.). *Historic typological comparison* reveals certain universal regularities, characteristic to folklore of various nations and periods. The latter allows to consider the researched *sutartinės* as old *collective* creative works, which have preserved lots of archaic traits mentioned above, but not treat them as new-fashioned creative works formed at the beginning of the 20th century. One of the archaic traits is *drone* or *bourdon* of a lower voice, which has so far been considered as not being characteristic to Lithuanian polyphony. In the meanwhile it is difficult to define its origin. It could be an imitation of bagpipe reed’s ringing (this would testify especially great popularity of the instrument during certain periods of time), an imitation of the strings’ bassing or a sound representation of some other blustering sound (e. g. querns’). There also exist other versions of the drone’s origin (i. e. influence of the neighbouring Latvians, who have firm tradition of bourdon-like singing). So far the latter question remains unanswered, and thus, it induces further analyses of this phenomenon at the international level.

Dalia URBANAVIČIENĖ

Tradicinio šokio fiksavimo metodika

The Ways of Fixing a Traditional Dance

Anotacija

Straipsnio tikslas – supažindinti su originalia tradicinio šokio fiksavimo sistema, vadinama šokio stenografija, kurią sukūrė D. Urbanavičienė. Straipsnio įžanginėje dalyje „Šokio užrašymo (notacijos) sistemos pasaulyje ir Lietuvoje“ apibendrintai apžvelgiamos tradiciniam šokiui skirtos šokio užrašymo sistemos, panaudojant istorinės ir lyginamosios analizės metodus. Pagrindinėje straipsnio dalyje aprašoma stenografinė šokio užrašymo sistema: išaiškunami jos pagrindiniai principai, šokėjų ir kryptių simboliai, choreografinių piešinių, susikabinimų, savarankiškų rankų judesių, žingsnių žymėjimai, stenografinės schemas sudarymas priklausomai nuo šokio tipo (grupinis šokis, šokamoji sutartinė, porinis šokis, kadrilinis šokis). Siūloma šią sistemą naudoti folklorinėse ekspedicijose fiksuojant tradicinį šoki, taip pat analizuojant ir kataloguojant šokius. Prieduose pateikiami įvairių šokio užrašymo sistemų užsienyje ir Lietuvoje pavyzdžiai (6), lietuvių tradicinių šokių aprašai stenografiniu būdu (7).

Reikšminiai žodžiai: tradicinis (folklorinis) šokis, etnochoreologija, šokio notacija, užrašymo sistema, šokio stenografija, stenografijos sistema, simboliai, choreografinis piešinys, figūra, susikabinimai, žingsniai, judesys.

Abstract

The aim of the article is to introduce an original traditional dance fixing system, called dance stenography. The system was created by D. Urbanavičienė. The introductory part of the article “Dance recording (notation) systems in the world and in Lithuania” surveys in a generalizing way dance recording systems, allotted for traditional dance. In this case methods of historic as well as comparative analysis are being used. The stenographic dance recording system is described in the main part of the article: its main principles, symbols of dancers and directions, formation of choreographic drawings, joining hands, independent hands’ movements, steps’ marking, stenographic scheme are explained depending on the dance type (group dance, danced *sutartinė*, pair-dance, quadrille dance). It is

proposed to use this system in folklore expeditions for traditional dance fixing as well as for dance analysis and catalogue. Appendices contain examples of various dance recording systems abroad and in Lithuania (6), schedules of Lithuanian traditional dances are presented in a stenographic way (7).

Keywords: traditional (folklore) dance, ethnochoreology, dance notation, system or recording, dance stenography, system of stenography, symbols, choreographic drawing, figure, joining hands, steps, motion.

Gvidas VILYS

Šiaurės rytų Europos tautų signalinių lentų signalai ir jų sandara

Signals of Northeast European Nations' Signal Boards and Their Structure

Anotacija

Straipsnyje, remiantis įvairių autorių paskelbtais darbais bei ekspedicijose surinktais duomenimis, komparatyvistiniu metodu nagrinėjamas šiaurės rytų Europos tautų (lietuvių, latvių, estų, karelių, suomių, vepsų, komių, mordvių, rusų bei baltarusių) signalinių lentų repertuaras. Išskirsčius minėtų instrumentų grupę pagal būdingiausias konstruktyvius bruožus į keturis tipus, apžvelgiamas kiekvieno tipo signalų pobūdis. Nagrinjamų instrumentų signalai skirstomi į ritminius ir neritminius (garsinius). Ritmoskaidos metodu atskleidžiant ritminių signalų sandarą bei skambinimo ypatumus, atsiskleidžia signalinės liaudies muzikos ritmodaros dėsningumai, būdingi ne tik signalinei etnomuzikai.

Reikšminiai žodžiai: nenešiojamos signalinės lentos; nešiojamos signalinės lentelės, laikomos žmogaus; nešiojamos signalinės lentelės, užsikabinamos žmogaus; nešiojamos signalinės lentelės, užkabinamos gyvuliams; ritminės struktūros signalai; neritminės struktūros signalai; garsažodiniai signalai; ritmo formulė; ritmo motyvas; ritmo frazė; ritmoskaidos metodas.

Abstract

The article deals with the analysis of Northeast European nations (Lithuanians, Latvians, Estonians, Karelians, Finns, Vepsi, Komi, Mordvi, Russians and Byelorussians) signal boards' repertory. Having classified the mentioned instruments' group according to the most characteristic constructive features into four types, nature of every type signals is examined. Signals of the surveyed instruments are classified into rhythmical and non-rhythmical (sound) ones. While revealing (by a rhythm decompositive method) rhythmical signals' structure and ringing peculiarities, it is possible to detect the regularities of signal folk music's rhythmicity, which are characteristic not only to signal ethnomusic.

Keywords: non-portable signal boards; portable signal tables, held by a person; portable signal tables, hung on a person; portable signal tables, hung on cattle; signals of rhythmic structure; signals of non-rhythmic structure; onomatopoeic signals; rhythm formula; rhythm tune; rhythm phrase; a rhythm-decompositive method.

Rūta ŠIMONYTĖ-ŽARSKIENĖ

Šiaurės rytų Europos tautų skudučių tipo instrumentų repertuaras

The Repertoire of Multi-Pipe Whistles of Northeast European Nations

Anotacija

Straipsnyje, remiantis paskelbtais darbais ir archyvuose esančiais duomenimis, *lyginamuoju metodu* nagrinėjamas šiaurės rytų Europos tautų – lietuvių, rusų ir komių – skudučių tipo instrumentų repertuaras. Šio straipsnio tikslas – suskirsčius repertuarą į tris grupes, atskleisti jo bendrumus bei skirtumus ir santykinai nustatyti šių grupių archajiškumą. Prie pirmosios priskirti kūrinių, pamėgdžiojantys gamtos garsus, prie antrosios – vokalinės melodijos ir šokio pobūdžio kūrinių. Šios dvi grupės, ypač pirmoji, sudarytų seniausiąjį skudučių tipo instrumentais atliekamo repertuaro

sluoksni. Trečioji repertuaro grupė (vokaliniai instrumentiniai kūrinėliai) atspindi pastarųjų šimtmečių tradicijas.

Reikšminiai žodžiai: skudučiai, muzikos instrumentai, repertuaras.

Abstract

The article is based on published works and data, existing in archives. A comparative method is used for the analysis of the repertoire of multi-pipe whistles of Northeast European nations, i. e. Lithuanian, Russians, Komi. The aim of the article is (having classified the repertory into three groups) to reveal its similarities and differences and to determine relatively archaism of these groups. The first part of the repertoire contains pieces, which imitate sounds of nature, whereas the second one incorporates pieces of vocal melody and dance character. These two groups, especially the first one, would make up the oldest layer of multi-pipe whistles repertoire. The third group of repertoire (vocal instrumental musical compositions) reflects traditions of recent ages.

Keywords: multi-pipe whistles, music instruments, repertoire.

Rimantas ASTRAUSKAS

Lietuvių ir baltarusių (gudų) etniniai ryšiai, remiantis etnomuzikologijos duomenimis

Ethnic Relations Between Lithuanians and Belorussians Based on Ethnomusicological Data

Anotacija

Objektas: lietuvių ir baltarusių etniniai ryšiai, tiriami pasiremiant pietryčių Lietuvos ir Vakarų Baltarusijos tradicinių kalendorinių dainų, giesmių bei žaidimų melodijomis.

Tikslas: atskleisti ir pagrįsti pietryčių Lietuvos ir Vakarų Baltarusijos gyventojų genetinius ir istorinius ryšius, kurių pėdsakai išliko apeiginių žanrų melodijose.

Metodas: istorinis ir lyginamasis tipologinis.

Išvados: Rytų Lietuvoje ir Vakarų Baltarusijoje išlikę gausūs identiški kalendorinių švenčių bei apeigų melodijų tipai bei atskirų melodikos elementų (intonacijų, dermių, ritmo, eilėdaros formulių, formos tipų, atlikimo būdų), taip pat garsažodžių, siužetų, choreografijos atitikmenys buvo ilgą laiką interpretuojami kaip lietuvių ir baltarusių tarpusavio skoliniai. Pasitelkdamas archeologijos, kalbotyros, etnografijos, istorijos ir ypač tradicinės muzikos duomenis, autorius polemizuoja su minėtają „mainų teorija“, bandydamas pagrįsti, kad tai, kas šiandieną išliko minėtoje teritorijoje, yra ne mainų rezultatas, o išsaugota senoji tradicija, šiame areale gyvavusi prieš keletą šimtų metų.

Reikšminiai žodžiai: lietuvių ir baltarusių tradicinės muzikos ryšiai, kalendorinės dainos ir žaidimai, Našia, brūkšniuotosios keramikos kultūra, etniniai procesai.

Abstract

Object: ethnic relations between Lithuanians and Belorussians, which are being analysed on the basis of melodies of traditional Southeast Lithuanian and Western Belorussian calendar songs, cantos and games.

Aim: to reveal and ground genetic as well as historic ties of Southeast Lithuanian and Western Belorussian inhabitants, traces of which have survived in melodies of ritual genres.

Method: historic and comparative typological.

Conclusions: numerous identical types of melodies of calendar feasts and rituals, as well as equivalents of separate elements of melody (intonations, modes, rhythm, versification formulae, form types, ways of performance) and onomatopoeic words, subjects, choreography, which have survived in Eastern Lithuania and Western Belorussia, have long been interpreted as mutual loanwords of Lithuanians and Belorussians. While using data of archaeology, linguistics, ethnography, history and especially traditional music, the author enters in to polemics with the mentioned above “exchange theory”, and

tries to prove the fact that everything, that is left in the mentioned territory, is not a result of exchange, but the saved old tradition, which has existed in this area a few hundred years ago.

Keywords: relations of Lithuanian and Belorussian traditional music, calendar songs and games, Nalšia, culture of stroked ceramics, ethnic processes.